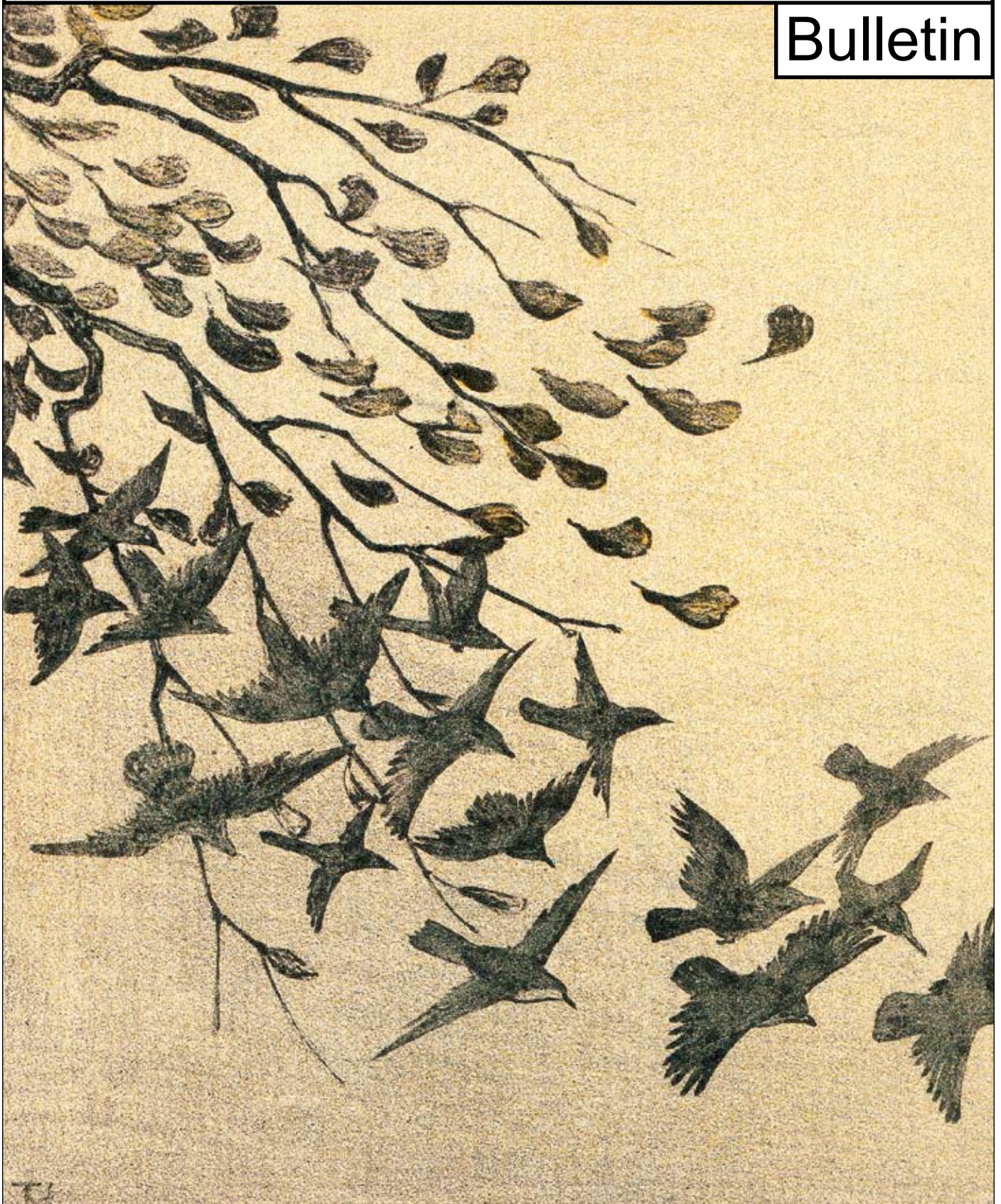

GIERZWALUWEN

Bulletin

Gierzwaluwen Bulletin - jaargang 10, nummer 2 November 2011

Gierzwaluwen Bulletin is het informatieblad van de vereniging

Gierzwaluwbescherming - Nederland (GBN)

en verschijnt 2 maal per jaar voor leden en donateurs.

Overname van artikelen en illustraties in overleg met de redactie.

Redactie

Marleen Andriessen, Margriet de Hooge, Marjo van der Lelie, Gerard Schuitemaker

Vormgeving

Fred van der Lelie

Redactieadres/ kopij/ losse nummers

Marjo van der Lelie, P.J. Troelstralaan 44, 3818 KT Amersfoort

Tel.: (033) 46136 30. E-mail: redactie@gierzwaluwbescherming.nl

Secretariaat

Trudy du Chattel, Buitenzorg 18, 1181 PB Amstelveen

Tel.: (020) 645 11 30. E-mail: secretaris@gierzwaluwbescherming.nl

Leden-/donateursadministratie

Jaap Jonker, Fideliolaan 78, 1183 PN Amstelveen

Tel.: (020) 645 52 07. E-mail: penningmeester@gierzwaluwbescherming.nl

Lidmaatschap / donatie

Contributie per kalenderjaar € 10,- op girorekening nr. 9145004 t.n.v.

Gierzwaluwbescherming - Nederland te Amersfoort, onder vermelding van:

'lidmaatschap 2012' (of: 'donatie 2012').

Opzeggingen dienen in het lopende verenigingsjaar schriftelijk of per email te geschieden bij de penningmeester Jaap Jonker.

Donateurs graag vermelden of zij het Gierzwaluwen Bulletin willen ontvangen, al dan niet digitaal.

Internet: <http://www.gierzwaluwbescherming.nl>

ISSN: 1569-3635

Inhoud

Van het bestuur	3
Concept verslag ALV 2011	3
Verslag middagprogramma Landelijke dag	4
De gierzwaluwhabitat	6
Tips verbetering diversiteit vogels?	6
Regionieuws	7
Korte berichten	14
Mededelingen / oproepen	15
Lid worden	15
Vertegenwoordigers	15
Kunst en vliegwerk	16

Redactioneel

Heeft u deze zomer ook zo'n last gehad van een 'leeg' nest syndroom? De gierzwaluwen kwamen dit jaar op een aantal plaatsen pas laat tot broeden. Ondanks de matige zomer hebben pa en ma gierzwaluw genoeg voedsel kunnen bemachtigen om hun kroost groot te brengen. Er waren dagen dat beide ouders in de nestkast bleven tot het weer weer wat verbeterd was. Snel vlogen ze dan uit om insecten te vangen. Toch lijkt het of het een vruchtbaar seizoen is geweest. De monitoring zal het uitwijzen.

In dit Bulletin kunt u de geslaagde gierzwaluwdag in Essen (België) nog eens terug lezen. Er waren veel belangstellende afgereisd naar onze zuiderburen. Zelfs bij de ALV was het druk, dus ook bij het middagprogramma met vele sprekers, waaronder Antoon Koenraadt. In dit Bulletin leest u zijn verhaal over de verbouwing van zijn molen. Ook leest u hoe frustrerend het is om te proberen een renovatie tegen te houden in het broedseizoen in Zaandam. Wederom weer veel kopij van leden uit het land. Daardoor is het een overvol Bulletin geworden.

Blijf ons leuke, interessante, wetenswaardige artikeltjes, liefst met foto's sturen.

Alvast wenst de redactie u fijne feestdagen en een gierzwaluwrijk 2012 toe.

Bij: De voorplaat

Deze illustratie van een kunstkalender uit 2010 siert dit keer de omslag van het Bulletin.

De vogels zijn weliswaar dit keer geen gierzwaluwen, maar de redactie vond deze tekening echter illustrerend voor de tegenvallende zomermaanden, de trektocht samen weer naar het zuiden en de vroeg ingetreden herfst. De naam van deze kunstenaar is onbekend.

De redactie is benieuwd of een van onze lezers een suggestie heeft.

Bij: Kunst en vliegwerk

Het was voorjaar 2010. Ik zat in een café in Luxemburg en keek vanuit mijn stoel naar een stapel kranten.

Uit mijn ooghoek zag ik een foto in diezelfde krant maar kon de foto niet thuis brengen. Ik had geen idee wat het was. Na 10 minuten was ik zo nieuwsgierig dat ik opstond en de foto ging bekijken. Het was een vogel die onder de olie zat en tegen een vrachtboot aan lag. Hulpeloos, geen snelheid, niet wendbaar.

Meteen denkend aan de gierzwaluw in mijn kast. Waarom... geen idee, zo is dit schilderij ontstaan.

Ruud van der Beele

(Red. Meer van ons lid is te zien op www.ruudvanderbeele.nl)

Van het bestuur

Door drukke werkzaamheden van Eline, onze voorzitter, is pas tijdens een verplaatste bestuursvergadering op 19 november j.l. het volgende onderwerp aan de orde geweest. Op de Algemene Ledenvergadering van 18 juni kreeg het bestuur een mandaat van de leden om een **projectenfonds** op te richten voor het jaar 2012 (zie ook punt 8 hiernaast). Uit dit fonds kan een bedrag van € 5.000 in porties tot maximaal € 1.000 worden besteed aan projectondersteuning. De projecten worden aangedragen door leden. De projecten moeten voldoen aan de door het bestuur vastgestelde eisen en randvoorwaarden voor het verkrijgen van geldelijke ondersteuning. De eisen en randvoorwaarden van het net ingestelde Projectfonds zijn in de bestuursvergadering besproken en zullen binnenkort op de website terug te vinden zijn; downloaden is dan mogelijk. Leden zonder computer kunnen via het secretariaat een kopie van de eisen en randvoorwaarden na opgevraag ontvangen.

De drukke werkzaamheden van Eline betekenen jammer genoeg dat ze haar functie als voorzitter wil gaan afstoten. Het bestuur moet dus op zoek naar een nieuwe voorzitter. Meldt u aan bij Trudy du Chattel (secretaris@gierzwaluwbescherming.nl), als u iets voor deze functie voelt. Zeer tot onze spijt heeft Fred van Vliet in augustus besloten zijn werkzaamheden voor de vereniging neer te leggen en uit het bestuur te stappen. Hij heeft jarenlang de nodige inspanningen geleverd om de vereniging te begeleiden. Dat hem dit gelukt is blijkt uit het feit dat we volgend jaar 10 jaar bestaan. Bedankt Fred!

Omdat Rick Wortelboer nog steeds bezig is met de verwerking van camerawaarnemingen van de afgelopen jaren, hebben we hem gevraagd weer toe te treden tot het bestuur zodat er geen lacunes in de gegevens ontstaan. Rick heeft zijn eerdere functie weer aanvaard. Welkom!

Bij redactioneel las u al dat er in dit bulletin behalve successen ook mislukkingen opgetekend zijn, zie het verhaal uit Zaandam. Hoe een renovatie volledig uit de hand kan lopen. Bij dit verhaal (zie blz. 8) horen de Protocollen die Els van der Pol kreeg toegestuurd van het ministerie EL&I. Deze protocollen zijn goed om bij de hand te hebben als er een verstoring plaatsvindt. U vindt ze terug op onze website onder Vereniging – Actueel en bij Overheid – Inleiding.

Marleen Andriessen

Concept verslag ALV 2011

Trudy du Chattel, secretaris; foto's Hans van Paddenburgh

De Algemene ledenvergadering 2011 vond plaats op zaterdag 18 juni in De Oude Pastorij in Essen (België).

Aanwezig: alle bestuursleden en 29 leden (volgens presentielijst). Afwezig: 9 leden (volgens lijst afmeldingen).

1. Opening en vaststellen van de agenda

De voorzitter Eline Lauret opent de vergadering om 11.30 uur. Zij is verheugd over de grote opkomst. Er zijn geen aanvullingen of wijzigingen in de agenda.

2. Ingekomen stukken en mededelingen

Er is een droevige mededeling: Emile Pultau, gepassioneerd gierzwaluwbeschermer en actief lid van onze vereniging sinds 2003 is begin mei op 82-jarige leeftijd overleden. Louis-Philippe Arnhem spreekt een aangrijpend In Memoriam uit.

GBN heeft afgelopen week met een kraam op de Stadsvogelconferentie in Utrecht gestaan en daar de prijs voor de beste standhouder gewonnen. Er volgen complimenten van de voorzitter en een applaus van de leden voor degenen die de stand bemensten.

3. Vaststellen concept verslag ALV 2010

Er zijn geen op- en aanmerkingen. Het verslag wordt door de vergadering goedgekeurd met dank aan de verslaglegger, Trudy du Chattel.

4. Jaarverslag 2010

Aan de tekst kan nog worden toegevoegd dat er nieuwe PR-materialen zijn ontwikkeld: te weten T-shirts en stickers. Er zijn verder geen op- en aanmerkingen. Het jaarverslag wordt derhalve goedgekeurd met dank aan de verslaglegger, Trudy du Chattel.

5. Financieel overzicht 2010

De penningmeester, Jaap Jonker, licht het financieel overzicht 2010 toe.

6. Verslag kascommissie 2010

De kascommissie verklaart in de persoon van Paul van Houten dat de cijfers een getrouw beeld geven van de resultaten van 2010 en de financiële positie op 31 december 2010. Zij heeft het financiële jaarverslag voor akkoord getekend. De vergadering verleent décharge.

7. Verkiezing kascommissie 2011

Tom Westeneng is aftredend kascommissielid. Paul van Houten en Rick Wortelboer worden door de vergadering benoemd tot leden van de kascommissie 2011. Huguette Kneuvelds is reserve kascommissielid.

8. Begroting 2012

Jaap Jonker licht de begroting voor 2012 toe.

Informatievoorziening en promotie: moderniseren van de bestaande brochures, ontwikkeling en onderhouden van de website, vertaling van webteksten naar het Engels, mokken, buttons, tasjes. Vereniging en bestuurskosten: exclusief symposia (inbegrepen in P.M. post). Tentoonstellingmateriaal: vernieuwing/vervanging foto's, posters. Materiaalontwikkeling: aanschaf geluidsapparatuur voor gebruik op gebouwen. Landelijke dag: jubileumeditie vanwege 10-jarig bestaan van de vereniging.

Er ontspint zich een discussie over de hoogte van het eigen vermogen. De vergadering is van mening dat het gewenst is om meer geld dan tot nu toe te besteden aan concrete beschermingsmaatregelen. Het voorstel is om dit te doen door vanuit het bestuur subsidie te verstrekken aan plaatselijke of regionale projecten waarbij leden van onze vereniging zijn betrokken. Het bestuur zegt toe een projectenfonds op te zetten. Vanuit

de vergadering wordt gedacht aan een maximum bedrag voor 2011/2012 van €5000 met een bedrag tot €1000 per project. Omdat niet in een projectenfonds was voorzien in de plannen van het bestuur voor 2011/2012, wordt een aanvullende post voor het projectenfonds opgenomen, waarna de vergadering de begroting 2012 goedkeurt. Het bestuur zal in haar eerstvolgende vergadering de randvoorwaarden, eisen en protocollen voor dit fonds bespreken en zo snel mogelijk vaststellen. Direct daarna zal het bestaan van het fonds aan alle leden bekend worden gemaakt, zodat iedereen gelijke kans heeft om van de subsidie gebruik te maken.

9. Bestuursmutatie

Begin 2010 heeft Jaap Jonker tussentijds de functie van penningmeester overgenomen van Fred van der Lelie. Volgens rooster treedt de penningmeester in 2011 af. Jaap stelt zich verkiesbaar en wordt voor een periode van drie jaar benoemd.

10. Plannen van het bestuur

Zie de toelichting bij de begroting 2012. Nog niet genoemd is het volgende:

- Er worden voorbereidende werkzaamheden verricht voor het automatiseren van de leden- en financiële administratie. Deze vinden nu voor een groot deel handmatig plaats. Dat kost onnodig veel tijd en moeite. De kascommissie geeft aan dat zij het initiatief om de financiële administratie te automatiseren ondersteunt. Onze webmeester, Tom Westeneng heeft contact met een ICT deskundige die een en ander voor ons kan ontwikkelen.

- In verband met het vieren van het 10-jarig jubileum in 2012 wil het bestuur graag een feestcommissie instellen. Rick Wortelboer, Hans van Paddenburgh en Jos Hoekstra melden zich hiervoor aan. Fred van der Lelie benadrukt in dit verband het belang van publiciteit.

- Fedde Bloemhof heeft een minigeluidsunit ontwikkeld voor het gebruik in nestkasten. Het heeft even geduurd, maar nu is er een uitvoerig getest prototype. Jos Hoekstra weet er alles van. Hij heeft het prototype, technische specificaties en informatie over de kosten bij zich. In de komende tijd moet de belangstelling voor het apparaat gepeild worden en op basis daarvan nieuwe exemplaren vervaardigd worden.

- Marleen Andriessen is in het gierzwaluwseizoen vrijwel fulltime bezig met het geven van adviezen. We overwegen naar een idee van Jos Hoekstra om een lijst op te stellen van actieve leden met hun specifieke deskundigheid en ondersteuningsmogelijkheden om haar te ontlasten. Jos geeft aan dat hij de verzending van cd's op zich wil nemen. Het bestuur houdt zijn aanbod in beraad voor volgend jaar.

- Onze voorzitter Eline Lauret heeft sinds kort een nieuwe veeleisende baan. Ze blijft aan als voorzitter, maar moet een deel van haar takenpakket overdragen aan anderen. Voor de langere termijn houden we ons aanbevolen voor een nieuwe kandidaat voor het voorzitterschap.

11. Rondvraag

- Evert Pellenkoff: Jaap Langenbach uit Woudsend heeft te kennen gegeven zich ter beschikking te willen stellen als GBN-contactpersoon voor Friesland. Nu hebben we in elke provincie van Nederland een vertegenwoordiger.

- Jos Hoekstra (1): stelt voor om de lijst met contactpersonen te schonen. Hij heeft de ervaring dat er mensen op staan, die

in de praktijk slechts beperkt ondersteuning kunnen of willen geven. Het bestuur gaat hiermee akkoord met de aantekening dat zij blij is met elke ondersteuning die de contactpersonen kunnen leveren.

- Jos Hoekstra (2): heeft een startset ontwikkeld à € 15, - bestaande uit een eenvoudige nestkast, een CD met geluiden en een instructie. GBN vertegenwoordigers zouden op basis van vrijwilligheid een aantal van die startsets ter beschikking gesteld kunnen krijgen om te distribueren, om zo de werkzaamheden van het bestuur te verlichten.

- Hannie Nilsen (1): Ik zou graag zien dat de vereniging een plan maakt over hoe te handelen bij dreigende sloop van een gebouw waar gierzwaluwen broeden. Wij worden herhaaldelijk om hulp gevraagd, maar hebben geen mogelijkheid om overal naar toe te gaan. Het zou fijn zijn om een handlingsplan te geven in dergelijke situaties met praktische tips, te ondernemen acties, telefoonnummers, e.d. Het bestuur geeft aan met een dergelijk document bezig te zijn. Binnenkort wordt aan Hannie een eerste concept toegestuurd ter beoordeling.

- Hannie Nilsen (2): ik mis in de lijst met contactpersonen de naam van Marjos Mourmans, terwijl we vaak juist naar haar verwijzen. Waarom staat ze er niet bij? Het bestuur antwoordt dat op de lijst in het Bulletin leden staan die namens GBN ondersteuning verlenen bij gierzwaluwbescherming. Mevrouw Mourmans heeft aangegeven niet namens GBN te willen optreden.

- Harrie van Berkel: is op zoek naar een serie foto's met de stadia van eileg tot en met uitvliegen van de jonge gierzwaluwen. Een dergelijke serie staat op onze website.

- Rick Wortelboer: voelt voor het houden van een conferentie in Nederland. Plaatsnamen als Tilburg, Amersfoort en Standdaarbuiten worden genoemd.

12. Sluiting

De voorzitter sluit de vergadering om 13.00 uur. De volgende ALV (tevens jubileum) zal worden gehouden op 17 juni 2012 op een nog nader te bepalen locatie.

Verslag middagprogramma Gierzwaluwendag op 18 juni 2011

Trudy du Chattel; foto's Hans van Paddenburgh

Na een heerlijke door onze Belgische gastgevers aangeboden lunch met broodjes, soep en fruitsalade begint om 14.00 uur het middagprogramma. De middag wordt geopend door dagvoorzitter Lucas Bergmans. Hij heet ons welkom in de Oude Pastorij, tot ca. 1900 de woning van de pastoors van Nispen en Essen.

In 1976 heeft het gebouw de status van monument gekregen. Het is prachtig gerestaureerd en wordt gebruikt voor de organisatie van tentoonstellingen, vergaderingen, cursussen, voordrachten, etc. De dagvoorzitter geeft een korte uitleg van programma van deze middag. Er zijn vier sprekers. Na de zingen zal een excursie door Essen volgen.

Wim De Bock - Essen en gierzwaluwen, een verhaal apart

Wim is al sinds de vroege jaren negentig van de vorige eeuw bezig met de bescherming van gierzwaluwen. Hij is met name actief in zijn woonplaats Essen. In een informatieve en humoristische presentatie laat hij ons de verschillende plekken zien waar nestkasten en gierzwaluwdakpannen zijn geïnstalleerd. Het gaat om in totaal 100 nestkasten en 120 dakpannen. Opvallende locaties zijn de kerktoren, de Oude Pastorij en het befaamde en unieke gierzwaluwencafé waar in de zijmuur op originele wijze nestkasten voor de gierzwaluwen zijn aangebracht. Bedreigingen voor de nestgelegenheid zijn de renovatiewoede ter plaatse en de verkrotting, waardoor als gevolg van instortingen nestplaatsen verloren gaan. Desondanks gaat het als gevolg van de actieve bescherming van de vogel goed met de gierzwaluwen in Essen.

Peter Bellen - voorkoming van luchtvaartongelukken door vogelaanvaringen

De heer Bellen is adjudant bij het Belgische leger. Hij werkt als vogeldeskundige en radarornitholoog bij de dienst BCS, die luchtvaartongelukken onderzoekt. De eerste dodelijke birdstrike vond al plaats in 1912. Militaire vliegtuigen zijn vanwege hun hoge snelheid en de geringe hoogte waarop ze vliegen zeer kwetsbaar voor botsingen met vogels. Overigens vinden incidenteel bij landing ook botsingen plaats met dieren als reeën en herten. Door middel van omgevingsbeheer, monitoren van de vogeldichtheid, afschrikking en bestrijding wordt gestreefd naar maximale veiligheid op het vliegveld. De aanwezigheid van vogels in het luchtruim wordt gevolgd met de radar. Uit radarwaarnemingen kan men de dichtheid, snelheid en vliegrichting van zwermen vogels bepalen. Een overzicht met analysegegevens van birdstrikes met militaire vliegtuigen sinds 1997 laat zien dat de gierzwaluw bovenaan staat wat betreft het aantal botsingen. Wilt u meer weten over radarwaarnemingen van vogelbewegingen boven Nederland en België, kijkt u dan eens op <http://public.flysafe.sara.nl/bambas>.

Antoon Koenraadt – Daar bij die molen

Samen met zijn vrouw Mirjam vertelt Antoon het verhaal van de restauratie en inrichting als gierzwaluwnestplaats van de molenromp in Standdaarbuiten. De molenromp is het restant van een stellingkorenmolen. (Zie artikel op pagina 7). Met subsidies van o.a. de provincie Noord-Brabant, sponsoring en de enthousiaste en belangenloze hulp van een tiental vrijwilligers is de molenromp in de afgelopen jaren geheel opgeknapt. Daarbij is op grote schaal extra nestgelegenheid voor de al bestaande gierzwaluw kolonie gecreëerd. Het zwaluwadvisiebureau van Marjos Mourmans is daarbij als adviseur opgetreden. Op 2 juli 2011 vindt de officiële opening plaats. In de molen is een expositieruimte.

Evert Pellenkoff – wat komt er allemaal kijken bij het tellen
Gierzwaluwen bulletin 2011 - 2

en inventariseren van gierzwaluwen

Evert bestudeert de gierzwaluwen al sinds de jaren zestig. Aanvankelijk in Amstelveen en al sinds heel veel jaren in Amsterdam, vooral in de Jordaan. Betrouwbaar tellen van gierzwaluwen is niet eenvoudig als gevolg van hun snelheid en wendbaarheid. SOVON stelt voor om het hoogste aantal getelde vliegende gierzwaluwen te delen door 1,5. In elk geval levert de periode tussen 15 juni en 15 juli de meest betrouwbare resultaten op. Dan zijn zowel alle broeders als alle niet-broeders aanwezig. Gemiddeld bestaat een gierzwaluwnkolonie uit 45% broeders en 55% niet-broeders. De niet-broeders hebben een grotere actieradius. Die zul je dus eerder missen bij een telling. De resultaten van de telling zijn ook afhankelijk van de weersomstandigheden. Bij slecht weer en regen maken de niet-broeders verre voedseltochten en blijven de broedende vogels een groot deel van de dag op het nest. Verschillende steden gebruiken eigen telmethodes. Bijvoorbeeld in Leiden wordt in even jaren op 3 avonden verspreid over juni en juli met 2 tellers op 20 gunstige en overzichtelijke plekken geteld. In Tel Aviv is een raster over de stad gelegd. Men loopt daar met tellers op ongeveer gelijke afstand van elkaar dwars door de stad. Evert laat zien hoe dat in zijn gebied (Jordaan, kolonie van ca. 22 broedparen) zou uitwerken.

Te weinig gegevens betekent dat er geen trendanalyses kunnen worden uitgevoerd. Al is duidelijk dat de stand in Nederland flink terugloopt, tellen is essentieel om aan te tonen dat het niet goed gaat met de gierzwaluw: meten is weten. De gierzwaluw op de rode lijst zou leiden tot meer inspanning om de soort te behouden. 'Geen lege luchten, help en tel gierzwaluwluchten'. De laatste jaren is het gebruik van geologgers 'in'. Evert vindt dat geen goede ontwikkeling in verband met de belasting van de vogels.

Dorpswandeling door Essen

Onder leiding van onze gastheren maken we een wandeling langs de locaties die Wim in zijn presentatie heeft laten zien. Vanwege de grote groep trekken we veel bekijks. Ook

het huis van Wim slaan we niet over. Hij heeft verschillende soorten kasten hangen. In twee kasten van hetzelfde type is gebroed en zijn op dit moment jongen aanwezig. Helaas is het weer wisselvallig met halverwege onze wandeling een korte maar hevige regenbui. Daarom zien we heel weinig gierzwaluwen vliegen. De nestkasten aan de zijmuur van het café zijn inderdaad heel bijzonder. Ze zijn nog onbezet. Toch zien we poepstreepjes, maar die blijken erop geschilderd te zijn. Na terugkomst in de Oude Pastorij eten we nog een broodje en gaan daarna op weg naar huis.

De woning van onze gastheer Wim de Bock

De gierzwaluwhabitat: onmetelijke luchten vol insecten

Evert Pellenkofft

Op het forum werd er gewezen op een artikel van tijdschrift *Ardeola* (2009, Vol 56 pgs 259-269) over voedselgewoonten van gierzwaluwen. In dit artikel staat dat er een relatie is tussen lichaamsgewicht en de prooigrootte. Voor de gierzwaluw (*Apus apus*) is de grootte van een insect belangrijker dan het soort insect. De meeste insecten tot 5 mm worden in een luchtkolom gepakt. Aanbod verschilt ter plekke en door de tijd van het jaar. De twee keer zo zware Alpengierzwaluwen (*Apus melba*) hebben, indien aanwezig, voorkeur voor grotere prooien tot 10 mm. In een appendix staat ook een voorbeeld van de samenstelling van een insectenbal die in Oxford ontleed is: 6,301 insecten over 16 voedselballen (gemiddeld bijna 400 insecten per voedselbal), waarin percentage 1,2% spinnen, 31,0% bladluizen 57,2% vliegen en muggen, 2,0% kevers, 6,8% bijen hommels wespen mieren, 0,1% vlinders en overigen 3,4%.

Ik wil met een hoofdstuk uit het volgende boek verder ingaan op insectenprooi in de lucht.

Insectopedia uit 2009 van bioloog Hugh Raffles bevat van A tot Z hoofdstukken met zeer uiteenlopende essays over insecten. In het eerste 'Alomtegenwoordig' gaat het over insecten in de lucht. Ik heb getracht met een aaneenschakeling van citaten uit dit hoofdstuk toegespitst op de gierzwaluw een beeld te geven van wat er in 'die onvoorstelbare onmetelijkheid, de wijde hemel boven je' is. Het is misschien een antwoord op de soms gehoorde vraag of gierzwaluwen die zo hoog jagen nog wel voedsel vinden in deze niche. Die ogenschijnlijk lege lucht is bij redelijk weer tot op grote hoogten vol insecten. Tot op 4500 meter zijn er insecten waargenomen, zelfs voortgeblazen spinnen aan een zweefdraad en vleugellose mieren.

Van de 1 miljoen bekende soorten meet het gemiddelde volwassen lichaam niet meer dan 5 mm. Deze bevinden zich in een variabel gebied niet ver boven het aardoppervlak waar de windsnelheid lager is dan een bepaald insect kan vliegen. Een gebied dat varieert met de windsterkte en de kracht van het insect en waar het in staat is zich actief te oriënteren. Erboven wordt zijn koers sterk beïnvloed door wind en past het zich aan aan de atmosferische omstandigheden. Aangezien slechts 40 procent van de insecten sneller dan 1 meter per seconde vliegt (en zwakke winden die door ons nauwelijks worden gevoeld over het algemeen dichtbij de grond waaien) bepalen de meeste insecten tot ongeveer 2 meter hoogte helemaal zelf welke kant ze opvliegen. Van de kleinste tot de grootste zijn boven de (variabele) grenslaag (op gezette tijden) enorme aantallen migrerende insecten actief aan het vliegen. Fladderend met hun vleugels, op gelijk hoogte blijvend of juist wisselend van hoogte en richting ondanks de krachtige wind waardoor ze worden omgeven. Ze doen wat ze kunnen om overdag te ontkomen aan vogels (gierzwaluwen?) en 's nachts aan vleermuizen. Zelden dwarrelen ze door de lucht, als plankton in de zee. Nee, luchtplankton is geen goede benaming voor deze dieren. Ze leven niet in de lucht, ze verblijven er slechts tijdelijk, weloverwogen en actief. Hun exodus wordt op gang gebracht door de impuls om een nieuwe leefomgeving of om nieuwe gastheren te vinden. Het opstijgen wordt afgestemd

door de wind en het licht. Zelfs de kleinste insecten lijken thermische veranderingen op te kunnen sporen en op duizenden meters hoogte mee te vliegen op een luchtstroom, binnen deze luchtstroom blijven ze slaand met hun vleugels op koers! Al die minuscule bladluizen, die in vage dichte wolken vliegen, onweersvliegjes, kleine torren en kevers, microvlinders en de kleinste parasitaire wespen, die voor het menselijk oog onzichtbaar zijn. Er bevinden zich andere werelden om ons heen we gaan daar maar al te vaak doorheen zonder dat we het doorhebben. Dit komt door begrenzingen van onze zintuigen.

Wat blijft er zo over van de gedachte van een binnendringende (nieuwe) soort, dat alles op één plek thuishoort en nergens anders, dat grenzen onschendbaar zijn en dat deze gigantische overvloed aan eigenzinnig leven met waakzaamheid en chemicaliën in bedwang kan worden gehouden?"

Gierzwaluwen jagen deze overvloed nu achterna in zuidelijk Afrika. Het massaal gebruik maken van insecticiden en het vernietigen en verdrogen van natuurgebieden hangt daar als een donkere wolk boven hen.

Goede tips voor het verbeteren van de diversiteit aan vogels

Rick Wortelboer

Deze titel trok onlangs mijn aandacht in een nieuwsbrief van de Europese Commissie, Directoraat-Generaal Environment (EC-DG-Env, 2011). In de conclusie aan het begin van het stuk werd het kort uitgelegd:

'Het planten van bomen en het handhaven van een verscheidenheid aan vegetatie in de groene ruimte in stedelijke gebieden kan de soortenrijkdom van vogels verbeteren en het negatieve effect van bebouwing compenseren, volgens nieuw onderzoek. Wetenschappers adviseren de aanleg van bomen in de stad, in plaats van het inperken van nieuwe ontwikkelingen, als de meest effectieve lange-termijn strategie om de diversiteit aan vogels in de stad te verbeteren.'

Nou, dacht ik, dat klinkt goed. Nieuwsgierig als ik ben, ben ik op zoek gegaan naar het wetenschappelijke artikel waar naar verwezen werd: Fontana et al. (2011). De onderzoekers hebben gekeken naar de vogels in de Zwitserse steden Zurich, Luzern en Lugano. Ze hebben in elke stad op 32 plaatsen de omgeving binnen een straal van 50 m gekarakteriseerd in termen van type en dichtheid van de bebouwing en type en oppervlakte van het aanwezige groen. Gedurende zes weken (in één jaar) hebben ze 's ochtends de vogels geïnventariseerd. Vervolgens zijn ze aan het rekenen geslagen.

Met statistische methoden hebben ze geprobeerd een relatie te leggen tussen het aantal soorten vogels en hun dichtheden en de omgevingskenmerken. Het beste model voor het aantal soorten kon ongeveer 40% van de verschillen in de waarnemingen verklaren. Voor de diversiteit lag dit percentage op 21%. Bomen hadden bij beide modellen steeds een positief effect, bebouwing en verharde oppervlakten een negatief effect. Mijn eerste reactie was: leuk dat ze dat nu eens goed uitgezocht hebben, hoewel ik als vogelaar zoiets natuurlijk op mijn boerenklompen kan aanvoelen. Mijn tweede reactie was: zouden ze de gierzwaluw ook in het onderzoek hebben meegenomen? En zouden de resultaten voor de gierzwaluw ook positief uitpakken? Nou, nee dus. Typische stadsvogels als de Gierzwaluw (ook nog eens prioriteitsoort voor de stad in

Zwitserland), maar ook de Huismus en de Turkse tortel scoorden juist negatief bij een toename van het aantal bomen in de stad. Van de 9 soorten die in het artikel genoemd worden als indicatorsoorten voor de stad, scoort alleen de Grauwe vliegenvanger positief op plaatsen waar meer bomen aanwezig zijn. Meteen kan je je dan afvragen welke factoren dan wel de aantallen van de typische stadsvogels bepalen. Het percentage van de verklaarde variantie was immers maar 21%, voor de rest (79%) heeft men in dit onderzoek geen verklaring kunnen vinden. Blijkbaar spelen er andere factoren dan aanwezigheid van bomen hierbij een rol.

Conclusie: meer bomen in de stad kan voor een deel de aanwezigheid van bepaalde soorten vogels in de stad verklaren. Het zijn vooral de parkvogels die hier baat bij zouden kunnen hebben. Echte stadsvogels lijken hier vooralsnog niet echt mee geholpen. De beschikbaarheid van nestgelegenheden zal bij de

Gierzwaluw en de Huismus waarschijnlijk een veel grotere rol spelen, maar dit is in het Zwitserse onderzoek niet meegenomen. Bovendien is het voorkomen van de vogels alleen gerelateerd aan de kenmerken van de directe omgeving (binnen 50 m afstand). Gierzwaluw en Huismus zoeken hun voedsel ook op grotere afstanden dan 50 m. Het onderzoek is daarom vooral van toepassing op tuin- en parksoorten met een klein broed- en voedselterritorium. Dit geeft eens te meer de beperkingen van het onderzoek aan. Achter de titel van het persbericht kan wat mij betreft dan ook een vraagteken gezet worden.

Literatuur: EC-DG-Env, 2011. Top tips to improve urban bird diversity. Science for Environment Policy, DG Environment News Alert Service, European Commission, 6 oktober 2011. Fontana, S., Sattler, T., Bontadina, F. & Moretti, M., 2011. How to manage the urban green to improve bird diversity and community structure. Landscape and Urban Planning 101: 278-285.

REGIONIEUWS

Standdaarbuiten

Hoe een vervallen historische graanmolen verandert in een gierzwaluw bezoekersruimte.

Wij, Antoon en Mirjam Koenraadt, willen u

graag vertellen hoe we onze vervallen molen met behulp van vele vrijwilligers, subsidie en sponsorgeld een metamorfose hebben gegeven. Allereerst willen we de geschiedenis van de molen vertellen en u meenemen in zijn periode van volle glorie, zijn verval en de wederopbouw.

Het ontstaan van het dorp, en de eerste standaardkoren-molen 1528-1785

In het jaar 1450 werd een zandbank in een waterrijk gebied al beschreven als 'Stantderbuyten'. In 1523 besloot het markiezaat om tot inpoldering over te gaan. Na het droogvallen van de polder in 1528 werd aan de dijk rondom het herenhuis aan de Hoogstraat begonnen met de bouw van het dorp. Al in 1530 werd de bouw van de standaardmolen gegund. De molen werd steeds in pacht gegeven aan verschillende molenaars. Op 15 mei 1624 werd de molen door blikseminslag getroffen. Het bruikbare hout en onderdelen werden gebruikt om een nieuwe standaardmolen te bouwen. In 1760 brak in Standdaarbuiten de grote brand uit waardoor meer dan de helft van de houten woningen werden verwoest inclusief het molenaarshuis dat aan de overkant van de straat lag. De houten molen bleef gespaard. Op 25 september 1785 voltrok zich een andere ramp boven het dorp die de koren- en schorsmolen zou treffen. Een hevig onweer met een windhoos lichtte de molen van zijn standaard die daarop terug viel en in stukken werd geslagen. Na inspectie bleek dat opbouw geen haalbare kaart was

en besloot het markiezaat om een stenen koren- en schorsmolen te bouwen.

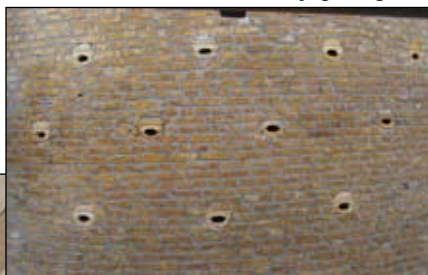
De stenen koren-schorsmolen 1786-1921

De aanbesteding van de nieuwe stenen korenmolen was op 21 februari 1786 en werd gegund aan Pieter Bruijninkx. Begin april werd gestart met de bouw en 26 september 1786 werd de molen maalvaardig bevonden.

De molen veranderde een aantal keer van eigenaar, afwisselend in Nederlands en Frans bezit. In 1830 kocht Arnout Franken die op dat moment de molen pachtte, de korenmolen van de domeinen en werd de molen privé bezit. In 1859 plaatsten zijn zoons, die toen samen eigenaar van de molen waren, in het naastgelegen pakhuis een stoomtuig zodat ook in windstille periodes de molen kon malen. In 1882 kwam de molen in het bezit van de familie Vogelaar. Omdat er in Standdaarbuiten al op een andere plaats door een mechanische krachtbron graan werd gemalen, besloot Vogelaar in 1921 ook helemaal over te gaan op mechanisch malen.

De stenen korenmolenromp 1921-2008

Het lot van de windkorenmolen was weldra bezegeld, in snel tempo verdwenen de wieden, de ombouw en de kap van de molen. Alleen een stenen romp resteerde. In 1935 kwam de molen in bezit van de familie Buijs graan- en kunstmesthandelaar. Tijdens de tweede wereldoorlog werd de molen door de Duitsers als uitkijkpost gebruikt. Door een aanval met hevig artilleriegeschut van de geallieerden lag bijna het hele dorp in puin en was er van de molen slechts de helft over. In 1952 kwam de molen in ons bezit en verdwenen de laatste banden met malen en graan. Vanaf dat moment werd de molen gebruikt

voor onder andere opslag van aardappelen. De molen raakte steeds meer in verval en begon een gevaar op te leveren voor de directe omgeving. In 1999 kwam er een positieve wending voor de molen doordat er kunstmatige vliegopeningen voor gierzwaluwen werden aangebracht. In ons molenaarshuis aan de

overkant van de straat zat al een grote gierzwaluwkolonie. Met behulp van lokgeluiden waren er na een aantal jaren al een paar nestkasten bezocht in de molen. Aangezien het dak van de molen, de vloeren en de trappen in een zeer slechte staat van onderhoud waren besloten wij om over te gaan tot herstel.

Herstel molenramp 2009-2011

Op 10 december 2008 werd een Stichting opgericht met als doel het herstellen, restaureren en behouden van de molen gelegen aan de Molenstraat 10 te Standdaarbuiten. Bij het werven van de fondsen liep het bestuur aan tegen het feit dat de molen geen rijksmonument is en hiervoor waarschijnlijk ook nooit voor in aanmerking zou komen. Plannen tot geheel herstel van de molen in oude glorie zou vrijwel onhaalbaar zijn. Er werd besloten om te behouden wat er nu staat. De renovatie is uitgevoerd door een aantal kleine aannemers en een grote groep vrijwilligers. Bij de renovatie heeft altijd voorop gestaan, dat het authentieke karakter van de molen zoveel mogelijk gespaard moest blijven en de bestaande gierzwaluwkolonie uitgebreid moest worden. Op de bovenste verdieping is het aantal nestkasten van 8 uitgebreid tot 18. Een negental nestkasten is voorzien van infrarood camera's die geschonken zijn door

GBN. Op de eerste verdieping zijn deze camera's aangesloten op een bewakingskast. Tijdens het broedseizoen kunnen bezoekers op deze verdieping een kijkje nemen binnen in de kast zonder deze te verstoren. Deze kast heeft ook de mogelijkheid om beelden een aantal weken op te slaan. Daarnaast is op deze verdieping een gierzwaluweducatie-ruimte ingericht waar bezoekers kennis kunnen vergaren over deze bijzondere vogel. Naast informatieborden die het leven van een gierzwaluw beschrijven zijn er voorbeeldkasten van de gier-, boeren- en huiszwaluw uitgesteld. Ook is er een tafel met informatieboekjes. Op een tv scherm met daaraan gesloten een DVD speler kan de bezoeker beeldinformatie over het leven van een gierzwaluw tot zich nemen. De beneden- en boven verdieping (buiten het broedseizoen) kunnen worden gebruikt voor culturele activiteiten. In het broedseizoen 2011 waren er zeven nestkasten bezet en zijn er negen jonge gierzwaluwen geboren. Ook drie nieuwe kasten zijn dit eerste jaar al bezet. Op een zonnige en warme avond is het een lust voor het oog als je de gierzwaluwen rondom de molen ziet vliegen. Door een combinatie te maken tussen cultuur en natuureducatieve activiteiten hopen we dat bezoekers van beide iets kunnen oppikken. De benedenruimte is ook geschikt voor groepen tot 30 personen om een bijeenkomst te beleggen. Mocht u het leuk vinden om onze molen te komen bezoeken dan kunt u altijd contact met ons opnemen.

Antoon en Mirjam Koenraadt-Claassen;

foto's: A. Koenraadt

a.koenraadt@planet.nl

Zaandam, melding belemmering gierzwaluwen 2011

Hoe moeizaam kan het gaan.

13 mei: Om ± 10:00 uur krijgen we een telefonische melding van buurtbewoner Hr. W. de Vos dat er steigers gebouwd worden rond het gebouw 'Tot Nut van het Algemeen', Czaar Peterstraat 1, Zaandam (Muztheater).

13 mei: De eigenaar (Hr. Fluri) wordt telefonisch benaderd door ons, we verzamelen informatie en volgt een melding aan de AID. Acties zijn: Foto's maken en de situatie ter plekke onderzoeken, contact met gemeente Zaanstad betreffende eventuele bouwvergunning(-en), op onderzoek uit gaan naar de steigerbouwer.

13 mei: Eigenaar, Hr. Fluri beweert dat hij een vergunning heeft (?), wil niet meewerken, is zelfs erg grof door de telefoon. De verantwoordelijke voor de steigerbouw (zevobouw) kan niets doen zonder opdracht Hr. Fluri.

Bij gemeente Zaanstad is verantwoordelijk: Hr. Linnenkamp; Hr. Olthof onderzoekt vergunning en bericht ons hierover. Bestuur Nutsgebouw: Voorzitter J. Kanis en secretaris Fluri.

13 mei: We doen een officiële melding bij AID. Meldkamer AID: 045-5466230. Dossiernummer: 160561 (altijd vermelden!), directe 06-nummer van Hr. J. Gieskens van AID wordt gegeven.

13 mei: Er is ook melding gedaan door Hr. Kooiman (Handhaving Zaanstad) zijn melding betreft het KPN gebouw, Krimp 3 te Zaandam (om de hoek). Het blijkt om hetzelfde gebouw te gaan.

13 mei: Vrijdagmiddag/-avond hebben we contact met de steigerbouwer, eerst wordt niets gedaan. Na een belletje naar de AID geeft Hr. Fluri aan de steigerbouwer opdracht om de doeken bovenin weg te halen; om 22 uur is dit gebeurd. Ook de bovenste steigerdelen vormen een obstakel en zullen weggehaald moeten worden. Uitvliegen moet bescherming krijgen door de openingen tussen de steigerdelen en de uitvliegplaatsen dicht te maken. Dit spreken we met elkaar af en maandag wordt hier een oplossing voor gezocht.

14 mei: De steigerdoeken zijn bovenin iets weggehaald, maar de vogels kunnen niet optimaal gebruik maken van de invliegopeningen. Vele pogingen mislukken. Maandag 16 mei zal men een definitieve oplossing intern bespreken en uitvoeren.

16 mei: Er is niets veranderd aan de steigers, de steigerbouwer is niet bereikbaar.

17 mei: Met de steigerbouwer hebben we om 11 uur telefonisch contact. Er zijn geen veranderingen nodig volgens steigerbouwers. Van de gemaakte afspraken van vrijdag, 13 mei herinnert hij zich niets meer. Er komt vandaag overleg en hij belt terug, wat hij niet deed.

Met Hr. Kooiman (Handhaving Zaanstad) hebben we telefonisch contact: hij heeft vrijdag een melding binnen gekregen (naam onbekend), heeft vergunning gecontroleerd (er is geen vergunning) en heeft na overleg de AID ingeschakeld. Na onderling overleg laten we de AID deze zaak verder afhandelen. We hebben de AID gebeld (13:15uur) met het verzoek dat zij het verder afhandelen. Vrijdag, 20 mei komen ze kijken. Wij worden op de hoogte gehouden.

20 mei: AID (Hr. Gieskens) heeft ter plekke gekeken en overleg gehad met (Ron) steigerbouwer. Eén gierzwaluw in zien vliegen ('s morgens). Hij vindt situatie oké! Ik heb heftig

geprotesteerd; 's avonds vinden volop (90%?) mislukte pogingen plaats en het broedseizoen is begonnen. Hr. Gieskens zal weer contact opnemen met Ron en mij hierover berichten.

20 mei 15:30: Niets van AID gehoord, ik bel zelf op. AID (Hr. Gieskens): Ron zal vanavond tel. contact met mij (Els) opnemen en maatregelen afspreken. Ik ga hier NIET mee akkoord, de steigers moeten vandaag weg zijn! Wietske Kingma stelt een actielijst samen.

23 mei: Gemeente Zaanstad brengt dit onder de aandacht bij B & W (J. Olthof, R. Linnenkamp); wij horen ervan.

23 mei: Aangifte gedaan bij de politie Zaanstad – Waterland van overtreding van de Flora- en Faunawet.

14 juni: Gehoord door Hr. Plankman van de politie betreffende de aangifte die op 23 mei gedaan is.

8 juli: Gebeld door een buurtbewoner: er zit nieuw zeildoek aan de bovenste steigerdelen.

9 juli: Foto's gemaakt, geen (dode) gierzwaluwen aangetroffen. Ron alarmeerde de politie wegens overtreding van privégrond; ik heb geen verbodsbord, wel een openstaande steegdeur aangetroffen. Heb enige passen naar binnen gedaan, omdat ik een vogel meende te zien. Overigens stond zijn bus verkeerd geparkeerd. De persoonsgegevens van mijn man en van mij zijn door de politie opgenomen; Hr. Plankman krijgt de aangifte toegestuurd.

19 september: Melding AID gedaan dat de dakpannen van het gebouw verwijderd zijn en nieuwe dakpannen gelegd zullen worden. Geen reactie hierop ontvangen.

2 oktober: Melding AID dat het dak van nieuwe pannen voorzien is zonder dat invliegopeningen voor gierzwaluwen aangebracht zijn.

6 oktober: Ingesproken bericht door Mw. M. Vijfhuizen (Min. Economische Zaken) vraagt informatie over de AID-melding.

7 oktober: Gebeld naar Mw. Vijfhuizen, maar zij heeft vrij; maandag weer proberen.

10 oktober: Mw. Vijfhuizen: Melding van AID is vorige week doorgestuurd naar Min. Economische zaken, afd. Dienstregeling. Zij behandelt ecologische zaken betreffende de Flora- en Faunawet. Herstel van nestgelegenheid is verplicht en zal door het Ministerie bewerkstelligd worden. Er zijn twee mogelijkheden: via strafrecht (lukt zelden) en via bestuursrecht (zeer goed mogelijk). Wij hebben alleen een melding gedaan bij AID; in het vervolg is het doen van een officieel verzoek tot handhaving beter, meestal met goede afloop. Dit verzoek kan niet door een particulier gedaan worden, alleen door een belangengroep, bestuur, vereniging, etc. Deze groep wijst een persoon aan die aan de onderhandeling deelneemt. Identificatieplicht!

In deze zaak heeft AID alleen een werknemer gestuurd om de zaak te onderzoeken; men is in gebreke gebleven door de melding niet door te geven aan het Ministerie.

Ik krijg een formulier toegestuurd waarin we een officieel verzoek tot handhaving doen.

Officieel doet GBN dit verzoek. GBN Zaanstad is aanspreekpunt.

13 oktober: Vergadering GBN met Landschap NH. Officiële melding tot handhaving wordt zaterdag, 15 okt. door bestuur GBN besproken. Els mailt gegevens door.

14 oktober: Mail van Hr. J. Gieskens (AID) heeft onderzoek gedaan n.a.v. de mail van 19-09 en een rapport doorgestuurd naar Dienst Regelingen te Den Haag, afd. Bestuursrechtelijke Handhaving Flora- en faunawet. Dit verslag en informatie betreffende de officieel verzoek tot handhaving doorgestuurd naar Marleen Andriessen.

Els van der Pol, janosels@gmail.com

Gierzwaluwbescherming - Nederland, afdeling Zaanstad

(Red.: Informatie over een handhavingsprotocol zie www.gierzwaluwbescherming.nl)

Proeftelling van gierzwaluw broedparen

Op 1 juli 2011 vond, vooruitlopend op het Gierzwaluwinventarisatieproject Noord-Holland 2012-2016, een proeftelling van gierzwaluwbroedparen plaats in Purmerend. Doel was om de door Evert Pellenkoff aangereikte telmethoden uit te proberen en om vrijwilligers die mee willen doen aan de tellingen ervaring te laten opdoen met deze methoden. De weersomstandigheden waren goed. Droog en zonnig met enkele witte wolken, matige wind en een graad of 19. Besloten werd om eerst een telling in de lucht te doen vanaf het dak van parkeergarage het Lammetje, via een kleine parkeerplaats grenzend aan de Koemarkt.

De gierzwaluwen lieten zich goed zien. Evert gaf eerst uitleg hoe je aan de hand van gedrag een kolonie kan herkennen. De vogels houden zich steeds boven een bepaalde plaats (een huizenblok of een paar straten) op en duiken dan in eens laag en soms gierend naar beneden. Ze scheren dan tussen de huizen door. Na enige tijd lukte het ook de aanwezigen op deze wijze een vijftal losse kolonies te lokaliseren. Een overduidelijke kolonie bevond zich aan de oostzijde van de Koemarkt net achter De Doele en de noordoost hoek van het plein. Vanaf het dak van de parkeergarage van winkelcentrum Willem Eggert hadden we een nog ruimer overzicht en konden we ook de volgende kolonies in beeld brengen:

Kolonie zuidzijde Koemarkt bij en rond de panden Prinses Juliana en Bonte Koe.

Kolonie rond Breedstraat, de Kerkstraat (zijkant of achterzijde) en St Nicolaassteeg (zijkant of achterzijde). Panden nog onbekend.

Kolonie rond de Peperstraat, Gedempte Singelgracht (panden nog onbekend, vermoedelijk aan achterzijde of zijkant daken).

Kolonie in de Hoogstraat ter hoogte van de (Evangelisch Lutherse Kerk) kerk bij panden aan weerszijde van de kerk, te weten de nummers 20 en 16.

Kolonie rond de Vooruitstraat en de Julianastraat (net buiten het centrum).

In de lucht kwamen we tot een telling van tenminste 56 vogels die in een keer rondom te zien waren. Nadat de garage Willem Eggertcentrum dicht ging en het voltallige gezelschap tellers bijna werd ingesloten, gingen we een route langs de waargenomen kolonies in het centrum lopen. De tellingen vanaf het dak konden op deze wijze goed worden aangevuld. Niet alleen wat betreft de grootte van de kolonies, maar ook bij welke panden ze precies huizen (zie bijlage). Zo konden we bij het terug-

lopen naar het station en de auto ten minste 10 bezette nesten aan het pand Plantsoengracht nr 6 dat achter de oostzijde van de Koemarkt ligt.

Aanwezige Purmerenders en mensen die hadden gebeld naar Landschap Noord-Holland konden bovendien nog twee kolonies melden.

Kolonie rond de Kanaaldijk/Hugo de Grootstraat. Kolonie in de wijk Wheermolen oostelijk deel.

Dat betekent dat we in Purmerend ten minste 8 kolonies hebben, waarvan 6 direct in of rond het centrum

Rond 22.30 u was het tijd voor een afsluitende borrel op een terras aan de Koemarkt. Daar zagen we nog op geweldige wijze een fenomeen dat Evert Pellenkoff precies op dat tijdstip had voorspeld. De gierzwaluwen begonnen zich te verzamelen boven de Koemarkt. Eerst veertig later meer dan zestig. Ze stegen steeds hoger en hoger tot ze op zeker een kilometer hoogte uit het beeld verdwenen. Volgens Evert gingen de vogels slapen door nu richting IJsselmeer te zweven. Vrijwel alle populaties rond het IJsselmeer doen dat, omdat ze boven dat water minder last hebben van turbulentie. Een geweldig zicht om dit natuurfenomeen een keer met eigen ogen te zien.

Schatting op basis van de telling

In het centrum van Purmerend en de wijken daar direct om heen broeden tussen de 25 en de 40 broedparen gierzwaluwen. Hierbij is rekening gehouden met de wetenschap dat tenminste de helft van de waargenomen vogels niet tot broeden komt. Gezien het grote aantal vogels dat al bij de Plantsoengracht broedt en de hoeveelheid panden waar we al met geringe inspanning nestplaatsen ontdekten, zal dat aantal vermoedelijk wel boven de 30 paar liggen.

Panden waar in Purmerend gierzwaluwen tot broeden komen.

Koemarkt 53 (2 – 3 paar)

Koemarkt 32, 34 en 44 (het zgn Proeflokaal)

Hoogstraat 20 en 16

Plantsoengracht 6 (zeker 10 paar) en 4 (zeker 4 paar)

Vooruitstraat 31

Hoek Bakkersteeg/Dubbele Buurt (adres onbekend)

Hoek Bultstraat/Breedstraat (adres onbekend)

Buiten Purmerend meldde een bewoner nog zijn eigen Pand Purmerland 63

Peter Mol (Landschap Noord-Holland)

Reactie Evert Pellenkoff

De telling laat zien dat er niet consequent is geteld in de zin van ene helft garage dak en andere helft of richting zo je wilt. Op de briefjes zou moeten staan wat er op de hoogste garage is geteld. Ik kwam zelf 2e garage op 46 totaal, Tine 51, Fred 57, en dan 26 27 30 32 34 van maar een kant 2e garage denk ik (waar deze mensen bleven staan) en een keer een totaal van 73 van beide garages.

Je ziet dus dat het steeds afwijkt maar Tine, Fred en ik zitten redelijk dicht bij elkaar rond de 50 en de andere op ruim de helft hiervan. Bij de eerste garage kwam ik op 26 bij een telling in het begin ...dus 73 van die totaal teller is misschien niet zo gek. Als we er vanuit gaan we zagen bij we benadering 60 vogels opstijgen (niet broedvogels) dat zijn meestal vogels van nabije kolonies bij elkaar. Als je er dan van uit gaat dat de verhouding broeders-nietbroeders 45-55 zou je heel voorzichtig

kunnen zeggen dat er in het gebied waar wij telden zeker meer dan 100 gierzwaluwen waren.

Het ziet er een beetje uit als gegoochel met getallen maar het blijft natuurlijk inschatten en als er dramatische terugval zou zijn in hetzelfde gebied over 5 jaar zou dat ter vergelijking (na meerdere tellingen!) wel een aardig beeld geven.

Het was zeer geslaagd om de gierzwaluwen op ooghoogte te zien. Soms zo dichtbij dat je ze met voedselbal in de keel op nog geen 10 meter langs zag vliegen. Je kwam met een 'stairway to heaven' iets dichterbij in hun wereld, die zo langzamerhand ook de onze werd en het invliegen onder de pannen is denk ik ook door iedereen wel gezien.

Ik heb met Peter en Tine tenslotte nog even naar het Mansardedak van de Plantsoensingel gekeken en aan de hand van uitwerpselen zaten er zeker 10 nesten en bij een buurpand ook 4. Wat het vervolg is weet ik niet, maar het was zeker een leerzame avond.

De Alkmaarse synagoge

Graag wil ik vermelden dat met het in ere herstellen van de oude Alkmaarse synagoge, wij in de dakgoten 57 nestkasten hebben aangebracht voor de gierzwaluw.

De goot bestaat uit een twee delen één voor de waterafvoer daartussen zit een plank en in het andere deel zitten de 57 kasten. Vervolgens zijn aan de buitenkant van de goot in/uitvlieg-gaten gemaakt. Deze ingreep heeft wel wat centen gekost maar het resultaat mag er zijn.

Deze manier van toepassing van nestkasten is goedgekeurd door belanghebbende van de synagoge. Met onze dank hiervoor.

Loes Citroen,
www.alkmaarsesynagoge.nl

'Ringonderzoek' in Arcen

Dit bevestigt eerdere camerawaarnemingen met betrekking tot anatomische diversiteit tussen de seksen bij Apus apus en legt mogelijk invliegritueel bloot.

Zoals reeds eerder vermeld op het gierzwaluwforum hebben mijn nestkasten voor gierzwaluwen doorgaans een, relatief gesproken, comfortabele binnenlengte. Dit maakt het mogelijk om, via plaatsing van de camera op enige afstand van het nest, een optisch verantwoorde inschatting te maken voor wat betreft mogelijk grootte verschil tussen partnervogels. Deze waarnemingen werden steeds doorgevoerd op momenten dat vogels zich naast elkaar op gelijke afstand in rusttoestand in lengterichting tot de camera op het nest bevonden. Keer op keer, dag na dag en jaar op jaar viel mij daarbij op dat er zichtbaar verschil in grootte tussen de partners was.

In nestkasten met relatief kleine maatvoering worden dergelijke waarnemingen al snel bemoeilijkt door gebrek aan overzicht en door optische vervorming van de nabije objecten. Dit jaar kon door uniek 'ring'onderzoek onomstotelijk een verschil in lichaamsgrootte tussen de seksen worden vastgelegd.

Het bijzondere aan dit onderzoek is, dat het met volledige instemming van de te onderzoeken vogels wordt doorgevoerd. De gebruikte ringen hebben een diameter van 38 mm rond en werden voor het onderzoek onzichtbaar in de invliegopening van 3 nestkasten ingebouwd.

Nadat de nestkasten in mei van dit jaar op een neutrale nieuwe onderzoekslocatie werden bevestigd, werd per luidspreker, meerkeren per dag voor deelname aan het onderzoek geworven. Binnen korte tijd verklaarden twee verliefde gierzwaluwen zich bereid tot deelname aan het project. Sinds enkele weken kon nu, telkens op precies dezelfde wijze, worden vastgesteld dat deze twee vogels zich, door het aanmeten van de ringen, in de 'echt' probeerden te verbinden. Telkens gelukt het de eerste aanvliegende vogel om binnen een seconde door de ring(en) te geraken. De tweede vogel heeft steeds weer dezelfde moeite om door de ring(en) naar binnen te gaan. Het is ook steeds de tweede vogel die de weerstand ondervindt, nooit is de volgorde andersom.

Ik spreek van 'ringen', omdat de vogels het onderzoek niet alleen wilden beperken tot een van de drie ringen, maar ook de andere, exact gelijk grote ringen van de buurkasten graag in het ringonderzoek betrokken. Hiermede kon de betrouwbaarheid van het onderzoek beduidend worden vergroot.

Conclusie:

- a) Duidelijk verschil in lichaamsomvang tussen de seksen zoals eerder optisch vastgesteld.
- b) Steeds dezelfde vogel als eerste in het aanvliegritueel.

Aanvulling van Harm op 30 juni 2011

Toen ik op de praatgroep onlangs spanningen aanvoelde tussen voor- en tegenstanders (dit laatste vooral Mw. Mourmans) met betrekking tot ringonderzoek leek het me wel een leuke grap om mijn eigen 'ringonderzoek' in de strijd te werpen. Overigens is alles wat ik erover schreef wel helemaal zo gebeurd en waar. Vanwege mijn beroep verricht ik dagelijks, en dat al meer dan 35 jaar lang, nauwkeurig meetwerk op basis van optische waarneming. Ik kan in elk geval van mijn camerawaarnemingen in de nestkasten zeggen dat er grootteverschil tussen mijn cameravogels is.

Ik zeg niet dat de mannetjes groter zijn dan de vrouwtjes, of anders om. Maar, anders dan Mw. Mourmans onlangs nog op de praatgroep pertinent verkondigde dat er geen grootteverschil bestaat tussen de seksen en dat eventueel waargenomen verschil op toeval berust, zeg ik niet dat er geen grootteverschil is tussen de seksen. Toevallig waargenomen grootteverschil zou betekenen, dat in 50 % van de gevallen de mannetjes groter zouden zijn en in de andere 50 % de vrouwtjes. Dat betekent dat je dus zou kunnen vaststellen wie de mannetjes en wie de vrouwtjes zijn. Ik heb echter nog nergens gelezen dat iemand dat met zekerheid aan het uiterlijk kan zien aan bijvoorbeeld de cloaca en/of de genitaliën. Of vergis ik me? Dus, zolang je dat niet kunt zien moet je geen uitspraken doen over eventuele afwezigheid van seksgerelateerde grootte verschillen. Je weet dan gewoonweg niet, wie op het moment van meting het grotere exemplaar is, de man of het vrouwtje.

Gierzwaluwen bulletin 2011 - 2

Overigens: ronde gaten van dit formaat zijn in het algemeen niet wenselijk voor gierzwaluwen. Waarom niet? Door de anatomie van de gierzwaluw zitten de pootjes min of meer zijwaarts naast het lichaam geplaatst. Deze zijwaartse onderbouw geeft de gierzwaluw meer stabiliteit bij het lopen (schuifelen) en hangt de gierzwaluw steviger tegen verticale wanden. De vogels hebben door deze plaatsing van de pootjes moeite om een kogelronde smalle invliegopening binnen te komen.

Harm Peeters

Eindhoven, ONSjan ontwerpt: de Zzwerm

Daar is de gierzwaluw!

Woningcorporatie Tiwos zorgt voor vijftig nestkasten en heeft Hurks Vastgoedontwikkeling gevraagd om dit praktisch te regelen. Gezamenlijk werd besloten om de terugkeer van de gierzwaluwen duidelijk zichtbaar te maken.

Studio ONSjan heeft, in opdracht van Hurks, een bijzonder frontje ontworpen: de Zzwerm. Dit frontje wordt gemonteerd op de gevels van de woningen, bij de nieuwe nestkasten. Zo kan iedereen zien waar de vogeltjes wonen, ook al zijn zij niet 'thuis'.

Het frontje de Zzwerm, verbeeldt een zwerm vliegende vogels, een herkenbaar beeld. Om het levendige en veranderlijke van de vogel te benadrukken heeft elke gevel zijn eigen Zzwerm, met een eigen vorm die perfect aansluit bij de diversiteit van de architectuur. Bovendien voldoet de Zzwerm en de plaatsing hiervan aan alle eisen die Gierzwaluwbescherming Nederland en de ecooloog van de gemeente Tilburg stellen.

Welkom thuis gierzwaluw!

Bron: nieuwsbrief Groeseind april 2011

Misschien is dit een uitdaging voor anderen om eens een creatief ontwerp te verzinnen bij ingemetselde gierzwaluustenen.

Frans Hijnen

Amsterdam: Opnieuw gierzwaluwkolonie vernield

Bij het Johannes Vermeerplein op de kruising van de Gabriël Metsustraat en de Nicolaas Maesstraat huist al jaren een grote kolonie gierzwaluwen onder de dakpannen. Omdat het dak hier en daar wat vervallen was heeft de gierzwaluwwerkgroep al in maart 2007 bij alle bewoners van de panden een brief met voorlichtingsfolders in de bus gedaan met het verzoek om - als er iets aan het dak zou moeten gebeuren - contact op te nemen met de werkgroep om voor vervangende nestgelegenheid te zorgen. Ook een aantal vrijwilligers die op het plein de plantsoenen onderhouden werd gevraagd een oogje in het zeil te houden en te waarschuwen als er steigers zouden verschijnen. Op donderdag 27 mei kwam er melding binnen dat er steigers

voor het pand stonden en dat het dak werd gerepareerd. Toen ik bij het pand aankwam waren alle dakpannen er al afgehaald en zaten er nieuwe panlatten en plastic op. In de lucht vloog een groep gierzwaluwen krijsend rond.

Ik vertelde dat er gierzwaluwen onder de pannen broedden, waarop één van de werkmannen triomfantelijk riep: "Nou niet meer!" Een andere man zei dat er 'maar een paar nestjes' gevonden waren, 'eentje met eieren' en die had hij binnen liggen. Op mijn mededeling dat wat zij deden zwaar verboden is, verdween iedereen ineens in het pand. We hebben meteen de Algemene Inspectie Dienst (AID) gewaarschuwd en die zouden gaan kijken. Op vrijdag heb ik foto's gemaakt en toen lagen bijna alle nieuwe dakpannen er al op.

Pas maandagochtend is een inspecteur van de inspectiedienst het dak op gegaan en hij trof toen – uiteraard – geen nesten meer aan. Hij kon dus niets doen.

Dit is weer het zoveelste voorbeeld van goede beleidsregels, die niet werken omdat ze niet gehandhaafd worden. De mijnheer van de inspectiedienst vertelde dat er nu nog 38 inspecteurs zijn voor heel Nederland en dat er daarvan wegens bezuinigingen per 1 januari 2012 nog maar 22 over zullen zijn. Als er wel snel was gereageerd dan hadden de eigenaren van het pand voor vervangende gierzwaluwdakpannen moeten zorgen en hadden ze in ieder geval niet midden in het broedseizoen de nesten mogen verstoren. Daarvoor hadden ze dan een flinke boete kunnen krijgen. Sinds 2009 zijn de nesten trouwens het hele jaar door beschermd.

Het is een trieste zaak dat ondanks de inspanningen van de gierzwaluwwerkgroepen (die al 18 jaar actief zijn!) er steeds minder gierzwaluwen in Amsterdam overblijven.

Tot 15 juli organiseert het Natuur- en milieuteam de Pijp in verschillende buurten in Zuid excursies om de nestplaatsen in kaart te brengen. Doe mee, want steeds weer blijkt dat je handhaving van regels niet aan de overheid kunt overlaten.

Meer informatie: natuur en milieuteam de Pijp
nmt@wijkcentrumceintuur.nl of tel. 020 4004503

Thea Dammen

Werkgroep Gierzwaluwen

Etten-Leur: Broedgeval in nieuwbouwwijk

In 1989 heb ik een twee onder een kap woning gebouwd in een nieuwbouwwijk in Etten-Leur. Toen heb ik meteen een gierzwaluwsteen laten inmettelen. Eén vond ik destijds te betalen. Daar had ik achteraf spijt van natuurlijk. Na drie jaar had ik al een broedgeval en was er dus best tevreden mee. In een nieuwbouwwijk één nest vinden is toch best knap van ze.

In de jaren erna kwamen steeds meer gierzwaluwen rond ons huis gieren.

Daarom besloten we de mogelijkheden te bekijken om uit te breiden. Ik heb in overleg met Marjos Mourmans een concept bedacht om 7 gaten in de muur te boren (wat een puinhoop was dat!). Hierin heb ik irrigatie buisjes gelijmd en die over laten gaan in een geruwde rioleringsbuis (zaagsneden onderin). Aan de binnenzijde van mijn huis had ik in de nok dus een

12

gat van 20 cm! Hiertegen wilde ik de nestkasten plaatsen. Vervolgens heb ik een vader van een vriend (Dhr. P. Luyten) gevraagd om vanaf een bouwtekening een 7-tal kasten te maken. Tussen de nestkast en de muur is tochtband geplaatst om de kasten goed te laten aansluiten op het huis. Ik heb toegang tot het nestkast via een deurtje waarlangs ik wat kippenveren in de nestholte heb gelegd. Het duurde twee jaar voordat er serieus interesse was.

Nu na drie jaar is er eindelijk uitbreiding! Steeds meer giertjes verzamelden zich rond ons huis. Dit jaar zie ik ze voor het eerst regelmatig in een nieuwe opening vliegen! Wat een feest. Dank zij een tip van de familie Koenraadt (Standdaarbuiten) heb ik nu een tweetal minicamera's van de GBN (jarenlang lid van). Een camera wil ik in het stenen nest plaatsen, wat de grootste klus is. Een hoogwerker en een lange dikke boor moeten uitkomst brengen. De tweede camera plaats ik in het nieuw bezette nest wat langs binnen toegankelijk is. We zijn de mogelijkheden aan het bekijken om de camera beelden op te nemen en gelijktijdig via Skype op de laptop beneden te bekijken. Tot die tijd kunnen we genieten in onze tuin van een op verzoek gemaakt mozaïek van een Franse kunstenaar.

Wat zullen we genieten van ze wanneer ze terug zijn. Was het maar weer Koninginnedag 2012!

René Janssen

IJmuiden

Gevolgen van extreem slecht weer voor de gierzwaluw

Donderdag 14 juli 2011 waren de weersgoden ons en de natuur niet goed gezind. Het regende in IJmuiden en in een groot deel van Nederland ongeveer 10 uur aan een stuk terwijl er een zeer krachtige noordenwind waaide. Een noorderstorm is redelijk bijzonder voor de tijd van het jaar. De gierzwaluwnestkasten zijn, zoals onze vereniging het aangeeft, in het algemeen op het noorden en oosten gericht. Zo ook bij Pascal Wolterman in IJmuiden. Deze heeft een aantal gesloten nestkasten in de noordgevel van zijn woning laten inmettelen die ook daadwerkelijk worden gebruikt door gierzwaluwen.

De ochtend na de storm vindt een buurgenoet een zwaluw in

de tuin. Zij kon Pascal niet direct bereiken en belde de dieren ambulance die vervolgens de vogel ophaalde. Een uur daarna vindt de dochter van Pascal een gierzwaluw in de eigen tuin. Ik word gebeld en ga uiteraard kijken. Op de grond tref ik een verwaaide, duidelijk slecht opgedroogde, vogel aan. Bij controle leek het mij om een volwassen vogel te gaan. De onderzijde van de vleugels gecontroleerd en om vervolgens met Piet Kok te spreken: een, twee, drie in godsnaam, omhoog met de vogel. Zo gezegd zo gedaan. De gierzwaluw schudt zich nog wat en vliegt vervolgens weg en kan de hoogte weer in om zich aan te sluiten bij zijn/haar vliegende soortgenoten. Bij een van de kasten aan mijn eigen woning zag ik tijdens de storm en regenbuien een gierzwaluw terugkeren. Waar zij normaal en zonder aarzeling met grote snelheid het gat van de kast invliegen zag ik nu dat de wind de vogel weerhield op de gebruikelijke wijze naar binnen te gaan. In dit geval moest de vogel tot drie keer toe een poging wagen waarbij deze door de luchtdruk bijna tegen de straat werd geworpen. Ik ging er vanuit dat de wind en de regen ook deze volwassen vogels bij Pascal tegen de muur heeft gekwakt om daarna op de grond terecht te komen. In de wetenschap dat deze vogels jongen in de kasten groot brachten was het van belang de medewerkers van de dierenambulance te informeren hoe vast te stellen of het om een volwassen of jong dier ging en gevraagd als het een volwassen gierzwaluw ging deze zo snel mogelijk weer in de lucht te krijgen. Zij hebben toegezegd dit te doen. Ik ga daar dan ook van uit. Later die dag meldt Pascal dat er weer een gierzwaluw bij hem in de tuin ligt. Deze vogel had enige tijd uit het vliegkat gehangen en stortte daarna neer in de tuin. Het bleef niet bij één vogel want weldra lag nummer twee in de tuin. Pascal stelde vast dat het bijna volgroeide jongen waren en het bleek dat de vleugels en staartpennen nat waren. Zijn conclusie was dat de gesloten nestkasten onder water stonden en dat de jongen gieren van narigheid eruit waren gevluht. De recht op de kasten staande storm heeft 10 uur lang het water naar binnen gedrukt met als gevolg wateroverlast. De vleugels leken ongeveer 3 cm langer dan de staart dus met de grootste van de twee op een open veldje in de buurt de Piet Kok methode toegepast. Nou dat ging bijna fout. De vogel vloog wel wat verder maar kon geen snelheid en hoogte krijgen en vloog duidelijk als een onervaren piloot. Een kraai had dat direct in de gaten en stortte zich op de gierzwaluw. Door die klap viel de gierzwaluw gelukkig weer naar de grond en dus terug in onze relatief veilige handen. Pascal besloot na overleg met Marleen Andriessen, de twee jonge vogels onder te brengen in het vogelopvangcentrum te Haarlem. Daar hebben ze in ieder geval ervaring om de vogels op de juiste wijze in leven te houden. Onze (klein)kinderen mochten daar jonge lijsters wat voeren met een stokje. Voor hen ook weer een nieuwe ervaring. Al met al is het niet uit te sluiten dat het extreem slechte weer van 14 juli veel meer zwaluw slachtoffers heeft gemaakt. Misschien is daar wat vanuit het land meer duidelijkheid over te krijgen. De vraag is verder heeft iemand soortgelijke zaken meegemaakt en wat zou er aan de kasten effectief verbeterd kunnen worden om dit in de toekomst te voorkomen.

Han Schafstall

Reactie van de redactie

Er is navraag gedaan bij Wim de Bock uit Essen (België). Ook Gierzwaluwen bulletin 2011 - 2

hij had deze slechte ervaringen met de 300 nieuw ingebouwde neststenen in de Antwerpse havens. Maar daar waren nog geen broedgevallen vastgesteld.

In Antwerpen zijn boven alle neststenen luifeltjes net zo breed als de neststenen en 25 cm overhangend en watervaste coating aan de buitenkant van de neststenen aangebracht, zodat het water niet door de hout- en plantenvezel betonnen neststenen kan doorsijpelen. Dit is allemaal, met foto's, doorgegeven aan Pascal.

IJmuiden, Een nieuwe soort WC-eend

Soms gebeuren er dingen die men niet kan verzinnen. Zaken waar een scenarioschrijver niet aan zou denken en toch is onderstaand verhaal een waar gebeurd. Het gierzwaluwseizoen is in volle gang. Het is half juni en de zoekers maken het de broeders lastig. De broeders moeten goed wakker blijven want de als straaljagers rond vliegende soortgenoten zijn in staat hun domein in te pikken. Geweld wordt niet geschuwd.

Ik heb onder de tien kasten elk jaar wel een eitje gevonden, kennelijk het resultaat van de gevechten. Op een moment was een van de kasten aan de beurt om veelvuldig te worden aangehaakt; soms 3 zoekers tegelijk voor het invliegkat. Wanneer het zo druk is dan komen andere zoekers niet meer aan de bak en maken schijnbewegingen naast de kast. Er wordt op diverse, vaak donkere plekken in de omgeving van de kast aangehaakt. Uiteraard zonder resultaat.

De drukte was weer over en de straaljagers gingen over tot de orde van de dag (eten). Na een uur vervoegde de bewoonster van die woning zich bij mij met de mededeling dat zij een gierzwaluw in de woning had.

Wat was het geval, de vrouw moest voldoen aan een van de meest normale aandrag die een mens heeft en bezocht het toilet op de eerste verdieping. De voorbereidende handelingen werden uitgevoerd en op het moment dat werd plaats genomen op het toilet schrok zij zich letterlijk het apenzuur omdat er een grote zwarte spin in de pot zichtbaar was.

In paniek naar beneden en de dappere echtgenoot kon niet anders dan zich vermennen en gewapend met een pantoffel (pantoffelheld!) naar de toiletruimte gaan. Heel voorzichtig werd het toilet benaderd en wat zag de man: een in de pot drijvende gierzwaluw! De vogel was geheel van de wereld en leek te zijn verdronken. Aan een vleugeltip werd de gier uit het water gevist en toen bleek dat er nog wat leven in zat.

Opgerold in een doek en warm geblazen kwam de gierzwaluw weer tot leven en dat was het moment om mij dan maar eens te benaderen.

Het beestje liet zich duidelijk horen en werd op zijn conditie gecontroleerd. Er werd ook kennis gemaakt met de kracht van de klauwtjes. Wat ze vast hebben laten ze niet zomaar weer los. Een reconstructie maakt duidelijk dat deze zoeker in zijn/haar drift de donkere streep, ontstaan door het in de kiepstand staande badkamerraam was binnen gevlogen.

In overleg met de Nestor van de IJmuidense gierzwaluw/vogelbescherming Piet Kok werd de vogel op zijn voorgeschreven wijze de lucht in gekieperd. Het resultaat was een direct op de vleugels gaande vogel die verdween in het luchtruim.

Al met al een bijzondere gebeurtenis.

Han Schafstall

Beek Ubbergen

Ziehier ons keukenplafond!
Van een aantal foto's zijn
sjabloontjes gemaakt waarna
deze gierzwaluwen op ons al
langer speciaal voor dit doel

lichtblauw geschilderde plafond vereeuwigd zijn. Ons huis
wordt steeds meer een verzameling van gierzwaluwen. We
hebben gierzwaluw-raamstickers, een opgezette gierzwaluw
boven het bureau en onze nieuwste creatie dit plafond.

Jochem Kühnen en Lisette Arts

Amersfoort: Hoe vinden ze zo'n plekje?

Het betreft een flat aan de Trekvogelweg, waar onder/achter de
betonnen beplating gierzwaluwen nestelen. Die locaties heb ik
met een rode pijl aangeduid. De combinatie
van de straatnaam en het trekgedrag van de
gierzwaluwen is grappig.

Gierzwaluwnestkasten ophangen aan deze
flat is te overwegen. Succes gegarandeerd
volgens mij.

Floris Brekelmans

KORTE BERICHTEN

Nog gierzwaluwen in november gespot

In november nog gierzwaluwen zien is bijzonder. Toch zijn er
dit jaar 3 exemplaren waargenomen in Groningen. Deze zijn
doorgegeven bij www.waarneming.nl.

De gierzwaluw die in Groningen stad vloog is een aantal dagen
op dezelfde plek gezien.

November 2009 is er 1 gesignaleerd

November 2010 2 gierzwaluwen

November 2011 3 gierzwaluwen

Jaap Langenbach

Gouden gierzwaluw 2011

Donderdag 4 november werd in Rotterdam het startschot
gegeven voor het actieplan 'Natuur in de Straat'. De initiatief-
nemer van dit project is Jaap Dirkmaat van Vereniging
Nederlands Cultuurlandschap. Hij presenteerde ook zijn boek
'Natuur in de Straat'. Tijdens deze bijeenkomst in het Neder-
lands Architecten Instituut werden drie Gouden Zwaluwen
uitgereikt. Tot mijn verbazing werd één van deze beeldjes
aan mij uitgereikt. Het is een in brons gemaakte Gierzwaluw
samen met een oorkonde, waarop beschreven staat waarom
ik de prijs heb verdiend. Deze prijs wil ik graag delen met
alle andere enthousiaste gierzwaluwbeschermers die zich
inzetten om de Gierzwaluw in het Nederlandse straatbeeld te
behouden. Ik vind het is een waardering voor al
die vrijwilligers die zich al jaren bezig houden met
onze fantastische 'zomer-
vriend'.

Marjo van der Lelie

Foto: V. te Plate

Gierzwaluwen

ze zwerven rond de
middeleeuwse kerk
hoog boven kloostertuinen
klapwiekend
met hun rappe vleugels
roepen ze elkaar
happen naar insecten
nestelen onder het
pannedak
in de Abdijstraat
slaan ze af

het doet me denken
aan een psalm
hoe vinden ze toch
elk jaar weer
de weg naar de Abdij

zie ik zo'n zwaluw
rond de kerk
voel ik de Geest erbij.

Coby Poelman-Duisterwinkel

Stadsvogelconferentie in de Jaarbeurs te Utrecht van 16 juni 2011

De Stadsvogelconferentie is dit jaar in samenwerking met de
gemeente Utrecht georganiseerd. De conferentie werd druk
bezoekt. Het was een inspirerende en informatieve dag, waarbij
de diverse partijen gemotiveerd zijn om nog meer voor stads-
vogels te doen.

Op de informatiemarkt stond ook de stand van GBN. Hier werd
door Marleen en Jaap Andriessen de bezoekers vriendelijk ont-
vangen. Op vragen werd antwoord gegeven en naar verhalen
werd geluisterd.

Na de lunch werd Stadsvogelprijs 2011 overhandigd aan de
gelukkige winnaar Súdwest Fryslân. Met het project
'Stadsvogels in Sneek' hebben zij dit jaar de prijs van €20.000
in de wacht gesleept. De Publieksprijs werd gewonnen door
Veenendaal met het project 'Groene stapstenen'. In het centra-
le ontmoetingspunt koos het publiek uit de 27 verschillende
stands Gierzwaluwbescherming - Nederland tot de mooiste
stand.

Meer informatie over deze dag is te vinden op [www.vogelbe-
scherming.nl](http://www.vogelbe-
scherming.nl).

U kunt daar b.v alle lezingen kort samengevat teruglezen.

Saskia Cordes, Marjo van der Lelie

Gefiguurzaagde gierzwaluw

Deze houten gierzwaluw op ware grootte is door mij gefiguurzaagd en van standaard voorzien. Vervolgens is hij door mijn talentvolle vriendin zorgvuldig beschilderd.

Tijdens een burendag in Beek Ubbergen, 24 september j.l. is het een succesvol attribuut geweest. Hopelijk is dit ontwerp vaker te zien tijdens gebeurtenissen als deze. Het is ook leuk om tijdens de RAVON of Sovon-dag neer te zetten.

Jochem Kühnen

MEDEDELINGEN

Op 26 november a.s. staat GBN weer met onze stand op de jaarlijkse SOVON-dag in 'De Refter' (Erasmustoren), Erasmusplein 3, Nijmegen.

Gierzwaluwen zijn het hele jaar rond beschermd!
Kijk op onze website www.gierzwaluwbescherming.nl
Data van bestuursvergaderingen vindt u op Internet:
www.gierzwaluwbescherming.nl/mededelingen.htm

OPROEPEN

Vindt u het leuk om bij GBN-activiteiten, zoals bij beurzen, e.d., onze stand te helpen bemensen? Laat het ons weten.

Laat ons weten als u geïnteresseerd bent in deelname aan ons monitoringproject d.m.v. GBN-camera's in natuurlijke nesten (en/of eventueel nestkasten)!

Wie heeft een ervaring, vraag, visie, gedicht, afbeelding of idee mbt gierzwaluwen, dat de moeite waard is om in het Bulletin op te nemen?

Wie kan melding doen van broedsucces in speciaal aangebrachte nestvoorzieningen: nestkasten, neststenen, dakpannen (typen aangeven)?

Wie heeft positieve ervaringen met geluidsexperimenten?

Foto's van bouwprojecten met specificaties (aantal kasten, architect, plaats, e.d.) voor de website gezocht.

Reacties graag sturen of mailen naar de redactie!

LID WORDEN

Als u gierzwaluwbescherming belangrijk vindt kunt u lid of donateur worden van GBN door overmaking van
€ 10,- op postrekening nr. 9145004 t.n.v. Gierzwaluwbescherming - Nederland te Amersfoort, onder vermelding van: 'lidmaatschap '12' of 'donateur '12'.

Het Bulletin wordt automatisch toegezonden. Donateurs kunnen desgewenst aangeven geen prijs te stellen op het verenigingsblad.

Ga voor gierzwaluwbescherming!

Geef je op als lid of donateur per e-mail, briefkaart of telefoon:

Gierzwaluwbescherming - Nederland
secretaris@gierzwaluwbescherming.nl

GBN VERTEGENWOORDIGERS

Deze GBN-leden zijn aanspreekpunt voor regio informatie:

Plaats; Vertegenwoordiger; Tel.nr.; Email;

Disciplines

Amersfoort; Mw. M. van der Lelie; 0334613630; gbn@hccnet.nl; ABDEG

Amsterdam; Mw. TH. Dammen; 0204004503; thdammen@planet.nl; ABDE

Amsterdam; G. Schuitemaker; 0206164759; g.gierzw.schuitemaker@hetnet.nl; ABCDEFG

Amstelveen; Mw. MH. Andriessen*; 0206455207; advies@gierzwaluwbescherming.nl; BCEFG

Beek Ubbergen; JM. Kühnen; 0246635719; kunnenjm@hotmail.com; ABDFG

Blaricum; DA. Jonkers; 0355260456; dickjonkers@tiscali.nl; ABG

Borne; GHM. Smoors; 0742665048; g.smoors@kpnplanet.nl; ABCDEFG

Brunssum; JGM. van Laar; 0455273211; -; B

Bunschoten; W. Smeets; 0332983147; Smeets.foto@casema.nl; BDEG

De Bilt; FG. Wortelboer*; 0302202848; rick.wortelboer@xs4all.nl; BCDEFG

Dedemsvaart; JD. Tinholt; 0523615321; tinholtmaas@home.nl;

Echt; J. Vreken; 0475482817; j.vreken@hetnet.nl; ABCDG

Epe (Gld.); H. van Diepen; 0578615141; dille@introweb.net; ABCDEF

Haarlem; D. Tanger; 065 1511915; dtanger@xs4all.nl;

Hardenberg; AJ. Boonstra; 0523852282; ajboonstra@home.nl; BDG

Harderwijk; JJ. Schröder; 0341416324; schröder.zoomers@caiway.nl; BG

Helmond; J. van der Rijt; 0492534446; jpmvdrijt@hetnet.nl; ABFG

Krimpen a/d IJssel; NP. van Dam; 0180513975; npvandam@kpnplanet.nl; ABCDEG

Meppel; H. Snel; 0522261879; snelels@hetnet.nl; ABCDEFG

Standaardbuiten; ASFM. Koenraadt; 0165315136; koenr094@planet.nl; CEFG

Westzaan; W. Kingma; 0756176876; wietske.kingma@tele2.nl; ABD

Woudsend; JMW. Langenbach; 0514592536; windsh@planet.nl; BG

Zaanstad; EC. van der Pol; 0756121464; janosels@gmail.com;

Essen (België); WA. De Bock; 0032 36674919; wimmekedebock@telenet.be; ABCDEFG

Heverlee (Leuven, België); LP. Arnhem; 0032 486639444; Louis.Philippe.Arnhem@telenet.be; ABEG

Disciplines:

A plaatselijke werkgroep

B hulp bij (dreigende) versterking

C uitgiftepunt nestkasten

D expertise bij bouwbesprekingen

E verzorgen van lezingen

F advies en hulp bij nestcamera's / webcams

G advies over nestkasten en/of hulp bij het plaatsen

* GBN-bestuurslid

Meld de redactie eventuele foute of onvolledige gegevens in deze lijst; laat ook weten als u òp of vàn deze vertegenwoordigerslijst wilt.

Kunst en vliegwerk

